

Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee
Karmen Joller
Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

21.11.2025 nr 1-5/1042

Pöördumine

Austatud ministrid

Pöördume ministeeriumite poole taaskord kohtupsühhiaatriaekspertide juurdepääsu korraldamise küsimuses, et leida lahendus praktikas tekkinud probleemile.

Eesti Kohtuekspertiisi Instituut (EKEI) viis läbi oma iga-aastase juurdepääsuõiguste ülevaatused ning tuvastas, et kohtupsühhiaatrid, kes ei ole EKEI koosseisulised töötajad, on Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskuse (TEHIK) vaates arstiportaali kaudu andmetele ligi pääsedes kajastatud justkui EKEI töötajatena. Selline olukord ei ole kooskõlas tegeliku töösuhte ega andmetöötluse korraldusega ning tekitab ebaselgust andmetöötluse vastutuse ja järelevalve osas.

Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 59³ lõike 5 järgi on riiklikult tunnustatud ekspertidel (alates 01.09.2023 registreeritud eraekspertid) ning riikliku ekspertiisiasutuse või selle lepingupartneri kohtupsühhiaatriaekspertidel õigus juurdepääsule tervise infosüsteemi andmetele. Praktikast on aga nii riiklikult tunnustatud ekspertid (registreeritud eraekspertid) kui ka lepingupartnerite kohtupsühhiaatrid EKEI-st sõltumatud isikud ning EKEI-l puudub võimalus teostada nende tegevuse üle järelevalvet või täita andmetöötleja ülesandeid.

TEHIK on EKEI-le selgitanud, et volitatud töötajana saab ta rakendada juurdepääsuõiguseid üksnes juhul, kui vastutav töötaja ning järelevalvemehhanismid on üheselt määratletavad.

Sotsiaalministeerium on vastutava töötajana kinnitanud, et rollide ja juurdepääsude loomine olukorras, kus isik ei kuulu vastava asutuse koosseisu ega ole võimalik tagada andmetöötluse kontrolli, ei ole lubatav. Seetõttu ei ole kohtupsühhiaatritel praegu võimalik tervise infosüsteemi siseneda kohtupsühhiaatri rolliga, kuigi seadus sellise õiguse ette näeb.

Olukorra kiireks lahendamiseks on EKEI edastanud ettepaneku, et juhul kui TEHIKule esitatakse kohtupsühhiaatri juurdepääsu taotlus, saab EKEI kinnitada üksnes seda, kas vastav isik on registreeritud eraekspert või lepingupartneri ekspert. EKEI on nõus, et TEHIK võib nimetatud ekspertid oma süsteemis kajastada EKEI töötajatena üksnes eesmärgiga võimaldada TEHIK'ul eristada, millal psühhiaater siseneb infosüsteemi tervishoiutöötajana ning millal kohtupsühhiaatriaekspertina. Selline tehniline lahendus ei tooks EKEI-le kaasa õiguslikke kohustusi ega vastutust nimetatud ekspertide tegevuse või nende poolt teostatava isikuandmete töötlemise eest, kuna need ekspertid ei ole EKEI töötajad ega kuulu EKEI järelevalve alla.

TEHIK'u selgituse kohaselt, konsulteerides Sotsiaalministeeriumiga kui vastutava töötlejaga, leiti, et selliseid juurdepääsusid, mis ei ole selgelt eristatavad, ei ole lubatud luua ning TEHIK'ul ei ole õigust vastutava töötleja otsust eirata.

Tekkinud olukorras, kus kohtupsühhiaatriaekspertiise tehakse tsiviilkohtumenetluses ja süüteomenetluses kokku ligikaudu 1500 aastas ning kohtupsühhiaatriliste ekspertiiside järjekord ulatub praegu 2–3 kuuni, põhjustab ligipääsu puudumine kohtupsühhiaatriliste ekspertiiside läbiviimise pikenemist ning takistab menetluste kiiret läbiviimist.

Kokkuvõtvalt - endiselt on selgusetu, kes kohtupsühhiaatria ekspertiiside tegemiseks juurdepääse koondab ja haldab ning milliste tingimuste alusel TEHIKUs tervise infosüsteemi juurde saab. Seetõttu palume ministeeriumide seisukohta ning kaasabi sobiva lahenduse kiireks leidmiseks, mis võimaldaks tagada seadusest tuleneva juurdepääsuõiguse ning ühtlasi tagaks nõuetekohase isikuandmete töötlemise ja järelevalve.

Oleme valmis koostööks ning täiendavate selgituste andmiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Ivar Prits
direktor